

ORTA ÇAĞ MEDENİYETLERİ - I

ORTA ÇAĞ'DA KİTLESEL GÖÇLER

Konuya Hazırlanıyorum

Göç: Ekonomik, toplumsal ve siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işidir.

Göçebe: Değişik şartlara bağlı olarak belli bir yöre içinde çadır, hayvan ve öteki araçlarla yer değiştiren, yerleşik olmayan yaşam tarzıdır.

Göçmen: Kendi ülkesinden çeşitli nedenlerle ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden kimse, aile veya topluluktur.

Kavim: Aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı bulunan, boy ve soy bakımından da birbirine bağlı insan topluluğudur.

Feodalite: Yönetme yetkisinin krala ait olduğu ancak kralların bu yetkiyi mutlak sadakat koşuluyla derebeyleriyle paylaştığı sistemdir.

Skolastik: İnanç ve bilgiyi, kiliseyle özellikle Aristoteles'in bilimsel sistemini uyumlu bir biçimde birleştirmeye çalışan Orta Çağ felsefesidir.

Toplumlar Neden Göç Eder?

- Sosyal bir olay olan göç, hayati ve ciddi sebeplere dayanır. Tarih boyunca hiçbir topluluk, sebepsiz yere yurdunu terk etmemiş ve sonu belli olmayan bir maceraya kalkışmamıştır.
- Göçe karar veren toplumlar, bulundukları coğrafya ile olan bağlarını ekonomik, siyasi, dinî ve sosyal sebeplerle koparmak zorunda kalmıştır.
- Göçler, göç edenler kadar göç edilen coğrafyalar üzerinde de olumlu ve olumsuz etkilere neden olur.
- Toplumsal ve kitlesel göçlerin sonucunda,
 - Göç eden ve göç edilen coğrafyadaki toplumlar arasında etkileşim artar.
 - Göç edilen coğrafyada siyasi, sosyal ve ekonomik kargaşaya meydana gelir.
 - Göç edilen coğrafyada nüfus artışı olur.

DİFnot

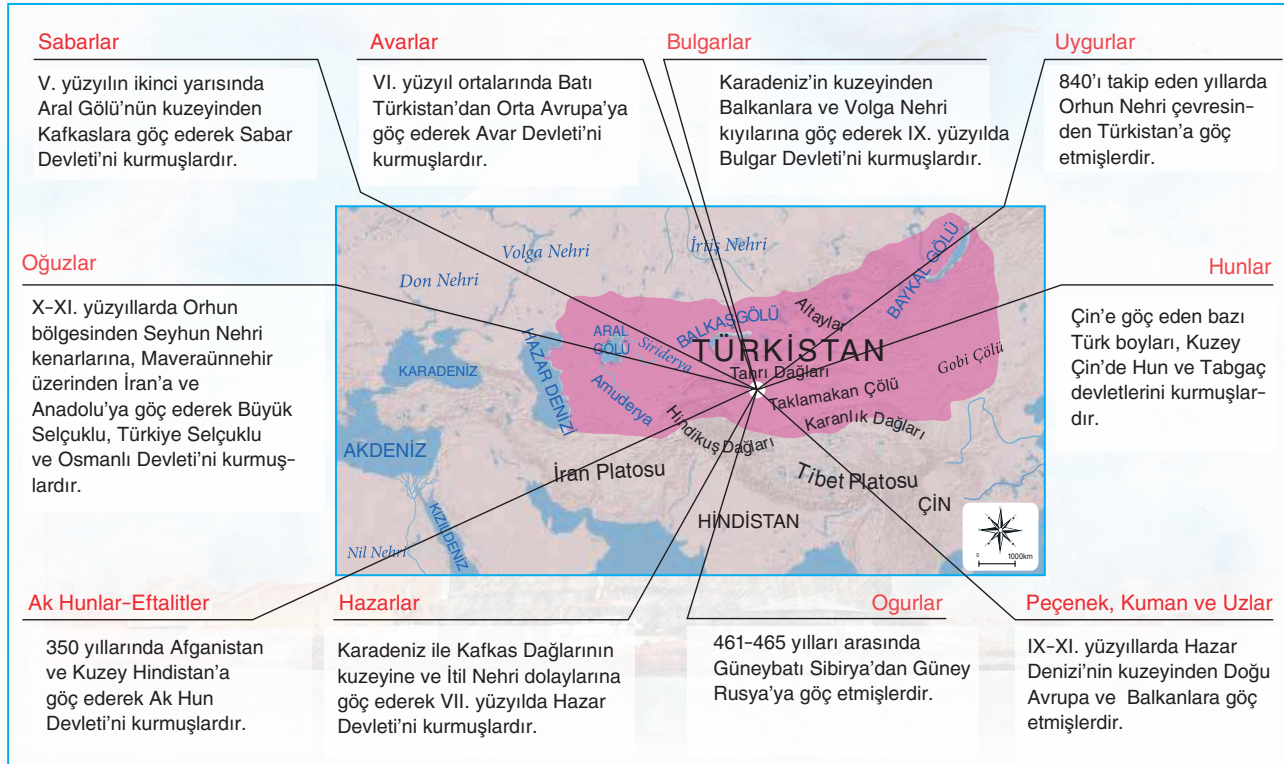
- Günümüz dünyasında toplumlar, ülkelerinde yaşanan savaşılarından dolayı öncelikle kendi ülkelerine komşu olan ülkelere kitlesel göçler yapmaktadır.
- Toplumlar ve bireyler savaş nedeninin yanında daha iyi bir yaşam için de sosyal ve ekonomik hakların daha iyi olduğu ülkelere göçler gerçekleştirmektedir.
- Günümüz dünyasında bu göç hareketlerini takip etmek amacıyla Birleşmiş Milletlere bağlı Uluslararası Göç Örgütü kurulmuştur.
- Türkiye, kıtalar arası geçiş konumunda bulunmasından dolayı tarih boyunca çok fazla göç ev sahipliği yapmış ya da göç hareketlerinde köprü görevi görmüştür.
- Uluslararası Göç Örgütü'nün verilerine göre 2024 yılında dünya genelinde 300 milyona yakın insan göçmen durumundadır.

Türkistan Türklerini Göçe Zorlayan Nedenler

- Türklerin ana yurdu olan Türkistan (Orta Asya) coğrafyası, iklim ve fiziki yapısıyla zor şartlara sahiptir. Bu durum, Türklerin çok iyi organize ve dayanışma içinde yaşamasını sağlamıştır.
- Türklerin Türkistan'da kurdukları devletlerin yıkıldığı dönemlerde bu organizasyonlar zayıflamış, coğrafyanın zor şartları da Türkleri göçe zorlamıştır.
- Türklerin Türkistan'da konargöçer bir yaşam sürmesi ve hayatlarında atın önemli bir yere sahip olması, bu büyük göçleri kısmen kolaylaştırmıştır.

Türkleri Göçe Zorlayan Nedenler	
Siyasi Nedenler	• Çin ve Moğol devletlerinin kurduğu baskılar • Boyların birbiriyle yaptığı siyasi mücadeleler • Yeni yurtlar elde etme düşüncesi
Ekonomik Nedenler	• Türkistan'ın kısıtlı otlak alanının artan nüfusa ve hayvanlara yetmemesi • Yetersiz beslenme ve zor şartların neden olduğu hayvan hastalıkları
Coğrafi Nedenler	• Türkistan'ın yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlı geçmesi • Yaz kuraklıklarının zaman zaman şiddetli geçmesi • Otlak ve yaylaların kuraklık etkisiyle azalması
Sosyal Nedenler	• Nüfusun artması ve nüfusun salgın hastalıklarla karşı karşıya kalması • Türklerin bağımsızlığına düşkün bir toplum yapısına sahip olması
Türklerin Farklı Coğrafyalara Göçlerinin Sonuçları	
• Türkler, teşkilatçı özelliklerinin de etkisiyle dünyanın farklı coğrafyalarında devletler kurmuşlardır. • Türk kültürü ile farklı kültürler arasında ekonomik, siyasi, kültürel ve dinî etkileşimler yaşanmıştır. • Türk tarihinin belirli bir coğrafya ve zaman kesitinde bir bütün hâlinde incelenmesi zorlaşmıştır.	

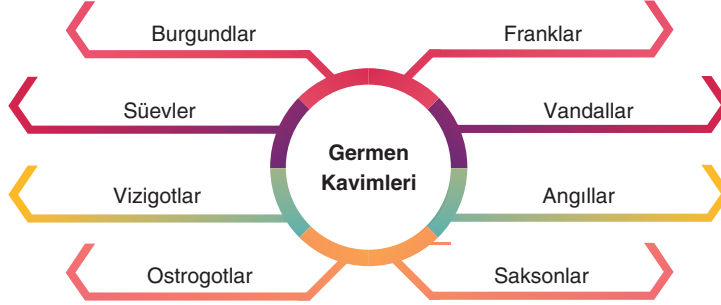
- Türkler, Türkistan dışına yapacakları göçleri rastgele yapmamışlar, göç edecekleri coğrafyanın iklimsel özelliklerini, siyasi durumunu ve kendi ihtiyaçlarını karşılama durumunu göz önünde bulundurarak gerçekleştirmişlerdir.

Türklerin Farklı Tarihlerde Gerçekleştirdiği Göçler

Germen Kavimlerinin Özellikleri ve Göçlerinin Nedenleri

- ▶ Germen kavimler, Avrupa'nın kuzey ve kuzeydoğusunda yer alan milletlerdir. Germen kavimlerinin yaşadığı bölge; ormanlar ve bataklıklarla kaplı, kasvetli, soğuk ve ekseriyetle yağışlıdır. Bu yağışlar, zaman zaman su baskınlarına da neden olmuştur.
- ▶ Savaşçı bir toplum özelliği gösteren Germen kavimleri, yağma ve istila amaçlı olarak Güney Avrupa'da yer alan Roma İmparatorluğu üzerine akınlar yapmıştır. Bu durum, onların yeni yerler keşfetme ve göç etme istekleri üzerinde de etkili olmuştur.
- ▶ Kuzey Avrupa'da zaman içerisinde nüfusları artan Germen kavimleri, Asya Hunlarının başlattığı göçle birlikte iklim ve besin kaynakları bakımından daha elverişli olan Avrupa içlerine doğru göç etmek zorunda kalmıştır.

Kavimler Göçü Öncesi Siyasi Durum

Germen kavimlerinin yaşam alanları Kuzey Avrupa'dır. Burada yaşayan Germen kavimleri: Ostrogot, Frank, Burgund, Vizigot, Vandal, Süevlerdir. Bu Germen kavimleri; çobanlık, çiftçilik ve avcılıkla geçimlerini sağlamıştır. Germen kavimlerinin daha uygun iklim ve tarım alanı arayışı, Kavimler Göçü'nün hız kazanmasına neden olmuştur.

Türkistan'da, Türkleri ilk defa tek bir bayrak altında toplayan Hunların IV. yüzyılda dağılmasıyla Hunların bir kısmı Balamir öncülüğünde Hazar Denizi'nin kuzeyinden Avrupa'ya göç etmiştir. Bu durum önce Alan, Slav ve Germen kavimleri daha sonra Roma İmparatorluğu üzerinde derin izler bırakmıştır.

MÖ VIII. yüzyılda temelleri atılan Roma, zaman içinde Akdeniz'i çevreleyen büyük bir imparatorluğa dönüşmüştür. Ancak IV. yüzyılda hem Germen kavimlerinin hem de Hunların saldırısıyla önce zayıflamış sonra da parçalanmıştır.

Kendilerini Pers İmparatorluğu'nun vârisi olarak gören Sasaniler, Perslerin eski sınırlarına ulaşmak için önce Roma İmparatorluğu daha sonra da Bizans (Doğu Roma) ile mücadele içinde olmuştur.

Etkinlik 1

Aşağıdaki ifadeleri “Doğru (D)-Yanlış (Y)” olarak değerlendiriniz.

a.	Türklerin dünyanın farklı coğrafyalarına göç etmesi, Türk tarihinin araştırılmasını zorlaştırmıştır.	
b.	Kuzey Avrupa’da yaşayan Germen kavimleri Türkistan’a yağma amaçlı akınlar yapmıştır.	
c.	Türkistan’ın iklim ve coğrafi şartları, Türkler arasındaki organizasyonu ve teşkilatçılığı güçlendirmiştir.	
d.	Vandallar, Franklar ve Süevler Germen kavimlerinden bazılarıdır.	
e.	Orta Asya’nın kısıtlı otlak alanlarının artan Türk nüfusuna yetmemesi, Türk göçlerinin ekonomik nedenidir.	
f.	Germen kavimlerinin Roma İmparatorluğu üzerine düzenlediği akınlarda din etkili olmuştur.	

Örnek 1

Türkler, tarih boyunca Türkistan’dan dünyanın farklı coğrafyalarına göç etmiştir.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisine ortam hazırlaması beklenmez?

- Türk kültürünün farklı coğrafyalara yayılmasına
- Türk tarihini araştırmanın zorlaşmasına
- Türkistan’daki Türk varlığının sona ermesine
- Göç edilen coğrafyada kargaşa yaşanmasına
- Bazı Türk topluluklarının benliklerini kaybetmesine

Örnek 2

Avrupa’nın kuzeyinde yaşayan Germen kavimlerinin Roma İmparatorluğu’nun topraklarına göç etmek istemesinde etkili olan;

- nüfuslarında artışların yaşanması,
- kavimler arasında rekabetlerin artması,
- bölgelerinin iklim şartlarının ağırlaşması

nedenlerinden hangilerinin Germen kavimlerinin ekonomik sorunlar yaşamasından kaynaklandığı söylenebilir?

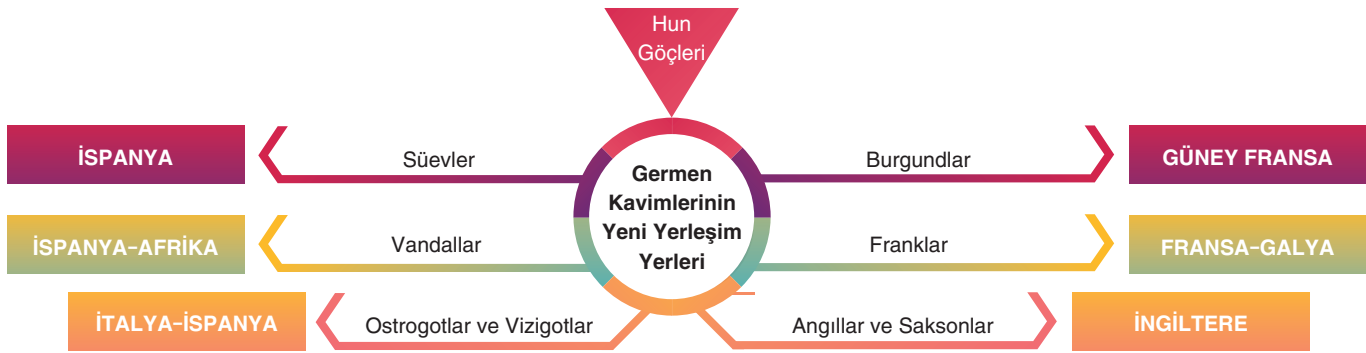
- Yalnız I
- Yalnız II
- I ve II
- I ve III
- II ve III

Kavimler Göçü

Kavimler Göçü	
Başlaması	Gelişimi
Hun Türklerinin, Türkistan’daki siyasi hâkimiyetlerini kaybetmesi üzerine Türkistan coğrafyasında siyasi, ekonomik ve toplumsal sorunların etkisiyle Aral Gölü, Hazar Denizi ve Karadeniz’in kuzeyinden Avrupa’ya doğru hareket etmesiyle başlamıştır.	- Balamir önderliğinde İtil Nehri’ni geçerek 374 yılında ilk defa Avrupa önlerinde görülmeye başlayan Hun Türkleri, ilk olarak yarı İranlı yarı Türk kökenli olan Alanlar ile karşılaşmıştır. Hun Türkleriyle karşılaşınca batıya doğru göç etmeye başlayan bazı Alan boy beyleri Hunlara katılmıştır. - Alanların harekete geçmesiyle Ostrogotlar, Vizigotlar, Vandallar, Süevler, Burgundlar, Franklar, Angıllar ve Saksonlar göç etmeye başlamıştır. Bu süreçte birbirini sürükleyen kavimler, Roma’nın içlerine girerek talan ve yağma hareketlerinde bulunmuşlardır. - Hun göçlerinin bir kısmı Roma topraklarına, bir kısmı Balkanlara ve Trakya’ya, bir kısmı da Kafkaslara gerçekleştirilmiştir.
Sonuçları	
- Göç hareketleriyle Rusya, Balkanlar, Baltık bölgesi ve Doğu Avrupa coğrafyasında dengeler siyasi ve sosyal değişime başlamıştır. - Yaşanan Hun akınları; Katalon Ovası, Trakya, Sicilya, Sardinya ve Kuzey Afrika’ya olan göçleri artırmıştır. - Hun göçlerinin etkisiyle yerlerinden olan kavimler, Güney ve Batı Avrupa’ya yerleşerek günümüz Avrupa’nın etnik yapısını şekillendirmişlerdir. - Roma İmparatorluğu; göç hareketlerinin etkisi, halktan alınan ağır vergiler, ülke içinde yaşanan dinî ve siyasi çatışmalar sonucunda 395’te Doğu ve Batı Roma olmak üzere ikiye ayrılmıştır. - Göç hareketlerinin etkisinin daha fazla hissedildiği Batı Roma İmparatorluğu, son toprak parçasının Turcilingi kavminin reisi Odovakar (Odovakar) tarafından ele geçirilmesiyle yıkılmıştır (476). - Yıkılan Batı Roma İmparatorluğu topraklarında küçük Germen krallıkları ve feodal beylikler ortaya çıkmıştır. - Avrupa merkezli tarih anlayışında Kavimler Göçü’nün başladığı 375 yılı, İlk Çağ’ın sonu Orta Çağ’ın başlangıcı olarak kabul edilmiştir.	

Kavimler Göçü Sonrası Avrupa

- ▶ Germen kavimleri hareketi, Hunların etkisiyle başlamış ise de bu kavimlerin hareketinde;
 - daha iyi iklime ve ekonomik şartlara sahip topraklarda yaşamak istemeleri,
 - topraklarını işgale kalkışan güçlere karşı koyamamaları,
 - yaşadıkları bölgelerde sık sık siyasi kargaşanın yaşanması
 nedenleri de etkili olmuştur.
- ▶ Germen kavimleri planlı bir şekilde göç etmemişler, her bir kavim doğa şartları kapsamında rastgele güzergâh takip ederek ilerlemiş ve uygun buldukları yerlerde hâkimiyet kurup yerleşmeye çalışmışlardır.
- ▶ Roma topraklarına yerleşmeye başlayan Germen kavimleri, şefler tarafından yönetilen kabile devleti anlayışından krallar tarafından yönetilen siyasi bir sisteme geçmiştir.
- ▶ Germen kavimlerinin kurdukları bu krallıklar zamanla Roma kültürü ve Hristiyanlığının etkisinde kalarak yerleşik bir medeniyet kurmuş, günümüz Avrupa milletlerinin temellerini oluşturmuştur.

- ▶ Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla Avrupa'da büyük bir siyasi boşluk ortaya çıkmıştır. Bu boşluk; küçük barbar kavimler, feodal beyler ve zamanla güç kazanan papalık tarafından doldurulmuştur.

DİFnot

Papalık, temelde Hristiyanlığın Katolik mezhebinin dinî otoritesi olsa da Avrupa'daki bu otorite boşluğu sayesinde krallar üzerinde hâkimiyet kurmuştur. Bu da papalık makamının dinin yanında siyasi güce sahip olmasına neden olmuştur.

Feodal Sistem

Feodalizm: Avrupa'da Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla Batı toplumuna özgü olarak ortaya çıkmış; siyasi, sosyal ve ekonomik özelliklere sahip bir sistemdir.

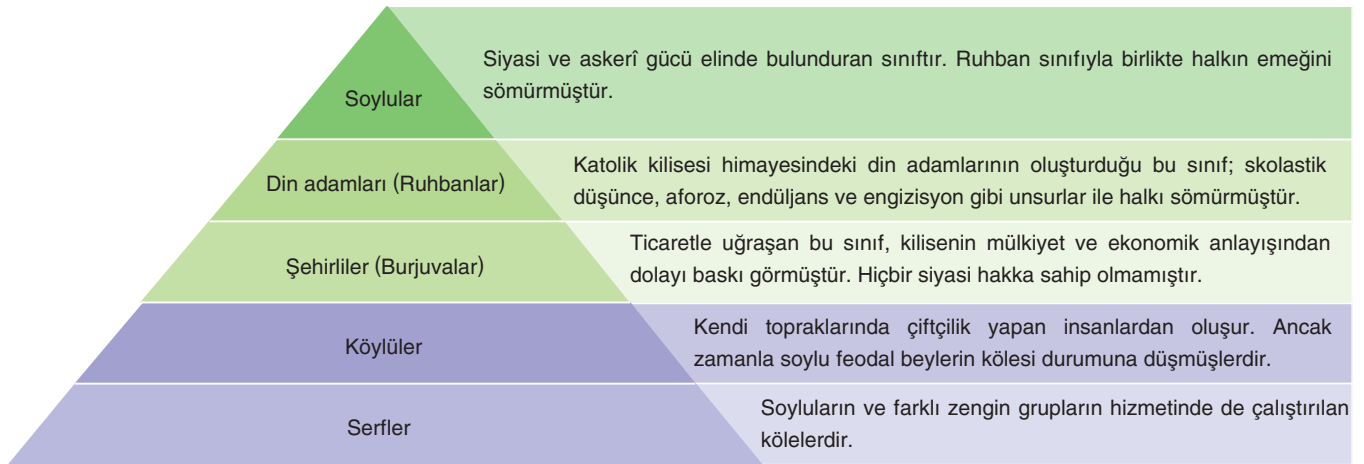
- ▶ Feodalite, Avrupa'da devlet otoritesinin zayıfladığı ve özellikle de yöneticilerin halkı koruma konusunda yetersiz kaldığı bir dönemde ortaya çıkmıştır.
- ▶ Feodal sistemin genel özellikleri aşağıda verilmiştir.
 - Feodalizmin egemen olduğu Orta Çağ boyunca Avrupa'da şehir yaşantısı önemini yitirmiş, yerini kendi kendilerine yeterlilik ilkesi kapsamında kırsalda tarımsal üretimin yapıldığı, içe dönük bir sosyoekonomik yaşam almıştır.
 - Roma İmparatorluğu'nun dağılmasıyla birlikte tarıma elverişli topraklar soylular, din adamları ve savaşçı şeflerin ellerine geçmiştir. Barbar kavimlerin saldırısında kendini güvende hissetmeyen köylüler ve yoksullar, asillerin koruması altına girerek onlar için çalışmaya başlamıştır.
 - Feodal ekonomik düzende elde edilen artı ürünlerle senyörlerin ve adamlarının gereksinimleri karşılanmıştır.
 - Feodal sistemin imtiyazlı sınıflarından şövalyeler, kendilerine ait imtiyaz ve gücün sembolü olan şatolar ve kalelerde yaşamıştır.

Skolastik Düşünce

- Papalık makamının barbar kavimler arasında Hristiyanlığı yayarak ve krallar üzerinde nüfuz elde ederek oluşturduğu bir sistemdir.
- Orta Çağ'da etkili olan skolastisizm düşüncesinde doğrunun zaten mevcut olduğuna ve felsefenin okullarda okutularak öğretilmesi gerektiğine dayanan bir anlayış benimsenmiştir.
- Aristo mantığına sıkı sıkıya bağlı olan bu düşüncede kitap ve üstat bilgileri esas alındığı için tabiatın (doğanın) doğrudan doğruya gözlenmesine ve deneylerin yapılmasına gerek duyulmamıştır.
- Papalık tarafından oluşturulan skolastik sistemde, halk ve krallar üzerinde hâkimiyet kurulması amacıyla aşağıdaki güçler ortaya çıkarılıp kullanılmıştır.
 - **Aforoz:** Katolik kilisesi tarafından bireyin cemaatten kovulma ve dinden çıkarılması cezasıdır.
 - **Endüljans:** İşlenen günahların Katolik kilisesi tarafından bağışlanmasıdır.
 - **Engizisyon:** Katolik kilisesinin koyduğu kurallara karşı gelenlere ceza vermek için kurulan kilise mahkemesidir.

DİFnot

- Avrupalı tarihçiler, feodalite ve skolastik sistemin etkili olduğu Orta Çağı "Karanlık Dönem" olarak ifade etmiştir.
- "Karanlık Çağ" olarak ifade edilen bu dönemde, toplumsal sınıflar arasında güç farkı ve eşitsizlik artmıştır.

Feodal Düzen'de Toplumsal Sınıflar

Etkinlik 2

Aşağıda verilen cümlelerin Avrupa'da ne gibi sonuçlar yaratacağını yorumlayınız.

Skolastik düşüncede, Aristo mantığına sıkı sıkıya bağlı kalınarak kitap ve üstat bilgileri esas alınmış, tabiatın (doğanın) doğrudan doğruya gözlenmesine ve deneylerin yapılmasına gerek duyulmamıştır.

Yorum

Örnek 3

Avrupa'da Kavimler Göçü sonrası kralların güç kaybetmesiyle senyör, lord ve şövalyelere topraklarında siyasi ve ekonomik imtiyaz tanınması feodalizmin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu topraklarda yaşayan köylüler de zamanla yerel siyasi güçlerin kölesi durumuna düşmüştür.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisine neden olması bekl

- Siyasi istikrarsızlığın artmasına
- Merkezî otoritenin zayıflamasına
- Üretimin yerelleşmesine
- Sosyal dengelerin bozulmasına
- Kale savunma sistemlerinin zayıflamasına

Avrupa Hun Devleti (370-496)

Kuruluş Süreci

- Türkistan'dan Avrupa'ya göç eden ilk Türk topluluğu Hunlar olmuştur. Hunlar, bu göç hareketi sırasında 370'te Balamir öncülüğünde devlet kurmuşlardır.
- Balamir liderliğindeki göçlerinin sonucunda Macar Ovası'na ulaşan Hunlar, burayı kurdukları devletin merkezi yapmışlardır.
- Avrupa Hunları, kısa zamanda Orta Avrupa'daki Germen kavimlerini egemenlikleri altına alarak V. yüzyıl başlarında Kafkaslardan Elbe Irmağı'na kadar uzanan geniş topraklar üzerinde Avrupa Hun İmparatorluğu'nu kurmuştur.

Uldız Dönemi

- Balamir'den sonra hükümdar olmuş ve Avrupa Hun Devleti'nin dış politika ilkelerini belirlemiştir.
- Uldız'ın belirlediği dış politikaya göre Doğu Roma İmparatorluğu baskı altında tutulmalı, Batı Roma İmparatorluğu'yla ise dostluk kurulmalıdır.

DİFnot

Batı Roma topraklarına saldırarak huzursuzluk çıkaran kavimler, her iki devletin de düşmanı olduğu için Hunlar, Batı Roma'yla iyi ilişkiler kurmak istemiştir.

Rua Dönemi

- Doğu Roma'nın entrikalarını etkisiz hâle getirmek için Balkan Seferlerine çıkarak Doğu Roma'yı (Bizans'ı) vergiye bağlamıştır.

Attila Dönemi

Attila'nın Doğu Roma Politikası

- Attila, Doğu Roma (Bizans) üzerindeki hâkimiyetini pekiştirmek için sefere çıkmış sonrasında da Doğu Roma ile Margus Antlaşması'nı (434) imzalamıştır. Bu antlaşmanın maddeleri aşağıda verilmiştir.
 - Bizans, Hunlara bağlı kavimlerle antlaşmaya girmeyecek.
 - Hunlardan kaçanlara sığınma hakkı verilmeyecek.
 - Ticari faaliyetler belirli sınır kasabalarında yapılacaktır.
 - Bizans'ın ödediği vergi, iki katına çıkartılıp 700 libre olacak.

- ▶ Attila, Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu'nun Margus Antlaşması'nın şartlarına uymaması üzerine 441'de I. Balkan Seferi'ne, 447'de de II. Balkan Seferi'ne çıkmıştır. Attila'nın II. Balkan Seferi sonrası Doğu Roma'yla Anadolios Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmanın maddeleri aşağıda verilmiştir.

- Doğu Roma, savaş tazminatı ödeyecek.
- Daha önce ödenen vergi üç katına çıkacak.

Attila'nın Batı Roma Politikası ve Devletin Yıkılışı

- ▶ Attila, II. Balkan Seferi sonrasında Batı Roma üzerine Galya Seferi'ne çıkmıştır. Batı Roma İmparatoru, şehrin işgalini önlemek için papa I. Leo başkanlığında bir heyet göndererek barış istemiştir.
- ▶ Attila, bu seferiyle Batı Roma üzerinde de hâkimiyet kurmuş ise de bu seferinden kısa bir süre sonra ölmüştür.
- ▶ Attila'dan sonra tahta sırasıyla Attila'nın oğulları; İlek, Dengizek ve İrnek geçmiş ise de Hunlar, Attila'nın ölümüyle artan taht kavgaları nedeniyle Avrupa'da tutunamamış ve İrnek Dönemi'nde Karadeniz'in kuzeyine çekilmiştir.

Attila'nın Avrupa'da Bıraktığı İz

- ▶ Almanların oluşturduğu *Nibelungen Destanı*'nda Avrupa Hun Hükümdarı Attila, yüksek bir askerî ve diplomatik figür olarak anlatılmıştır.
- ▶ Papalık başta olmak üzere Batı Roma halkı, Attila'yı Tanrı tarafından kendilerini cezalandırmak üzere gönderilmiş biri, Tanrı'nın kılıncı olarak görmüştür.
- ▶ Attila, Avrupa ve Türk toplumlarında tiyatro, sinema, opera, resim, roman, heykel gibi birçok alanda önemli bir figür olarak işlenmiştir.

DİFnot

Mustafa Kemal Atatürk, Marcel Brion'ın (Mahsel Brayn) yazdığı *Attila-Tanrı'nın Kılıncı* adlı romanını okumuş ve anlatımını beğenmiştir.

Örnek 4

Attila, 447 yılında Doğu Roma'nın barış şartlarına uymaması üzerine II. Balkan Seferi'ne çıkmış ve Doğu Roma ile Anatolios Antlaşması'nı imzalamıştır. Bu antlaşmaya göre Doğu Roma, Hunlara savaş tazminatı ödeyecek ve önceden ödediği vergi üç katına çıkarılacak, Hun sınır şehri Niş'te pazar kurulacak ve Doğu Roma'nın asker bulundurabileceği alanlar kısıtlanacaktır.

Buna göre

- antlaşma sonrasında Roma'nın ikiye ayrıldığı,
 - Hunların ekonomik açıdan kazanımlar elde ettiği,
 - Doğu Roma üzerinde Hunların, üstünlüğünü devam ettirdiği
- ifadelerinden hangilerine ulaşılabilir?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

(2024-TYT)

Örnek 5

Asya Hun Devleti'nin dağılmasının ardından Hunlar, batıya doğru yayılmaya başlamış ve Karadeniz'in kuzeyinde bulunan German kavimlerini batıya doğru itmişlerdir. Kavimler Göçü adı verilen bu süreçte Hunlar Avrupa siyasetinde etkin hâle gelirken ikiye ayrılan Roma İmparatorluğu önemli sorunlarla karşı karşıya kalmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Kavimler Göçü'nün sonuçlarından biri olarak gösterilemez?

- A) Türk kültürü Avrupa'da yayılmıştır.
B) Avrupa'nın etnik yapısı değişmiştir.
C) Roma İmparatorluğu güç kaybetmeye başlamıştır.
D) Bilim ve teknikte önemli gelişmeler yaşanmıştır.
E) Avrupa'da siyasi dengeler değişmiştir.

(2019-TYT)

Etkinlik 3

Hunların büyük hanı, “Cesur kavimlerin efendisi” Attila’nın hayatı 453 yılında sona erer. Avrupa’nın tarihine yön veren Attila’nın ani ölümü, Avrupalı kavimlerce şaşkınlıkla karşılanır. Hatta Bizanslılar, Attila’nın ölümüne inanmazlar ve bunun bir komplo olduğunu düşünürler. Attila’nın ölmesinden kısa süre sonra kurduğu devlet yıkılır. Buna rağmen Attila’nın Avrupalılar üzerindeki etkisi günümüze kadar devam eder. Öyle ki Avrupalı kavimler tarafından Attila ve Hunlar hakkında ülkelere göre değişiklik gösteren efsaneler oluşturulur. Hristiyanlar, günahlarından dolayı Tanrı’nın kendilerini cezalandırmak amacıyla Attila’yı gönderdiğini düşünürler ve Ona “Tanrı’nın Kamçısı” ünvanını verirler. Got-Longobard (Germen kavmi) efsanelerinde Attila, savaştan hoşlanmayan, yumuşak huylu ve keskin zekâlı bir hükümdardır. Fransa’da söylenen menkıbelerde Attila, genellikle çok kan dökücü ve merhametsizdir. Paris halkı, Attila’dan korktuğu için daha emin bir yere sığınmayı düşünür. Efsaneler halk düşüncesini yansıtmakla beraber tarihî içerik bakımından zayıftır.

Buna karşılık Germen efsanelerinde Attila, çok büyük ve iyiliksever bir hükümdardır. Attila’nın sarayında birçok Germen hükümdarı yaşar. *Nibelungen Destanı*, Hun-Germen mücadelelerinden meydana gelir. Bu hikâyelerde Attila, Etzel adında büyük otoriteye sahip, barışsever ve yalnız asilere karşı kılıç kullanan asil ruhlu bir hükümdardır.

Macarlar da bilinen ilk liderleri Arpad’ın kökenini Attila ile ilişkilendirerek soylarını Hunlara dayandırır. Macarlar arasında yayılmış efsaneye göre iki kardeş, Azak Denizi kıyısındaki ovalarda avlanırken karşılaştıkları Alan hükümdarının kızları ile evlenirler ve bu evlilikten Hunlar ve Macarlar türer. Macarlar, Attila’yı ve Hunları daima sevgi ve büyük bir ilgi ile anarlar. Bunun temelinde, Macarların doğulu oluşu ve Türk karakteri taşıyan bir kavim olmaları yatar.

Türkler Ansiklopedisi

Bu parçayı okuyarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Bu parçadan hareketle Fransızların “Attila, genellikle çok kan dökücü ve merhametsizdir.” sözünün tarihsel ve objektif bir bilgi olmadığına yönelik kanıtları bularak yazınız.**
- Attila’nın hangi özellikleri “Tanrı’nın Kamçısı” ünvanını almasına neden olmuştur? Yazınız.**
- Macarlar bilinen ilk liderleri Arpad’ın soyunu Attila’ya dayandırarak neyi amaçlamışlardır? Yazınız.**
- Attila’nın karşılaştığı ve Attila’yı tanıyan milletlerin onun hangi özelliklerine vurgu yaptığını yazınız.**

Milletler	Savaşçı	Merhametli	Hakkaniyetli	Acımasız
Macarlar				
Fransızlar				
Germenler				

Etkinlik 4

Aşağıda verilen Germen kavimlerini, günümüzde meydana getirdikleri milletlerle eşleştiriniz. Bir kavim birden çok milletin temelinde yer alabilmiştir.

- a. Angıllar
- b. Burgundlar
- c. Süevler
- d. Saksonlar
- e. Vandallar
- f. Ostrogotlar
- g. Vizigotlar

- 1. İspanya
- 2. Fransa
- 3. İngiltere
- 4. İtalya

Etkinlik 5

Aşağıdaki ifadeleri "Doğru (D)-Yanlış (Y)" olarak değerlendiriniz.

a.	Attila'dan, babacan ve iyiliksever bir hükümdar olarak bahseden <i>Nibelungen Destanı</i> Fransızlara aittir.	
b.	Avrupa Hun Devleti'nin dış politika ilkelerinin temelini Uldız atmıştır.	
c.	Papanın Aristo'nun mantığını değişmez doğru olarak kabul ettiği anlayışa "skolastik düşünce" denir.	
d.	Kavimler Göçü ile Orta Çağ sona ermiş, Yeni Çağ başlamıştır.	
e.	Orta Çağ Avrupası'nda siyasi ve askerî gücü elinde bulunduran sınıf burjuvalardır.	
f.	Attila, Margus ve Anatolios antlaşmaları ile Doğu Roma'yı vergiye bağlamıştır.	

1. Avrupa'nın kuzeyinde yaşayan Germen kavimleri; iklim değışikliğı, nüfus artışı, yerel rekabet ve iç çekişmeler nedenleriyle Roma İmparatorluğu topraklarına göç etmiştir.

Buna göre Germen kavimlerinin göçünde aşağıdaki alanların hangisinde yaşanan sebeplerin etkili olduğu söylenemez?

- A) Ekonomik B) Siyasi
C) Dinî D) Coğrafi
E) Sosyal

2. 2022'de dünya genelinde 61,5 milyon kişi çatışma ve şiddet; 8,7 milyon kişi de doğal afetler nedeniyle göç yollarına düşmüştür.

Buna göre insanların göç etmesinde;

- I. güvenli bir yaşam alanı bulmak,
II. daha iyi eğitim almak,
III. yeni ekonomik kazanç sağlamak

amaçlarından hangilerinin öncelikli olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

3. Bir topluluğun farklı bir coğrafyaya göç etmesi çok kolay alabileceğı bir karar değildir. Ancak Türk toplulukları, farklı kıtalara göç etme konusunda daha istekli ve hızlı kararlar alabilmiştir.

Türklerde görülen bu durumun temel sebepleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Konargöçer yaşıyor olmaları
B) Cihan hâkimiyeti anlayışını benimsemeleri
C) Bağımsız yaşama isteğine sahip olmaları
D) Hayvancılıkla geçimlerini sağlamaları
E) Ülke meselelerini kurultayda tartışmaları

4. • Bulgarlar, Karadeniz'in kuzeyinden Balkanlara ve Volga Nehri kıyılarına göç ederek IX. yüzyılda Bulgar Devleti'ni kurmuşlardır.
• Oğuzlar, X-XI. yüzyıllarda Orhun bölgesinden Seyhun Nehri kenarlarına, Maverünnehir üzerinden İran'a ve Anadolu'ya göç ederek Büyük Selçuklu, Türkiye Selçuklu ve Osmanlı devletlerini kurmuşlardır.

Bu iki durumdan hareketle Türklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Teşkilatçı bir yapıya sahip oldukları
B) Aynı coğrafi bölgelere göç ettikleri
C) Göçlerini sosyoekonomik sebeplerin etkilediğı
D) Türkistan ile kültürel bağlarını kaybettikleri
E) Göçlerinin dinlerini yayma amacı taşıdığı

5. IV. yüzyılda Balamir liderliğinde başlatılan Hun göçlerinin etkilediğı coğrafyalar arasında aşağıdakilerden hangisi yer alamaz?

- A) Batı Trakya B) Kafkaslar
C) Balkanlar D) Avrupa
E) Hindistan

6. Germen kavimleri, ilk başlarda kabile sistemi ile bir şef tarafından yönetilmiştir. Kavimler Göçü ile birlikte Roma topraklarına yerleşen bu Germen kavimlerinden her biri, zamanla krallıkla yönetilen bir siyasi güce dönüşmüştür.

Bu durumun Avrupa'da aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenebilir?

- A) Nüfusun azalmasına
B) Papalığın güç kaybetmesine
C) Avrupa'ya gelen göçlerin bitmesine
D) Siyasi kargaşanın artmasına
E) Toplumsal sınıfların doğmasına

7. Avrupa Hun İmparatoru Attila'nın hayatı ve savaşları; Avrupa'da yüzyıllar boyunca roman, resim, heykel, tiyatro ve operalara konu olmuş, hakkında pek çok kitap yazılmıştır. Almanlar da *Nibelungen Destanı*'nda Attila'yı (Etzel) babacan, iyiliksever ve yüksek vasıflı bir hükümdar olarak tanıtmıştır.

Bu bilgilerden hareketle Attila ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Avrupa'da siyasi birliği sağladığı
B) Avrupa toplumunda derin izler bıraktığı
C) Roma İmparatorluğu'nu yıktığı
D) Skolastik düşüncenin temelini attığı
E) Sanata ve bilime önem verdiği

8. IV. yüzyılda Hun Türklerinin başlattığı Kavimler Göçü'ne dâhil olan kavimler arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Ostrogotlar
B) Franklar
C) Süevler
D) Rumlar
E) Vandallar

9. Orta Çağ Avrupası'nda papa tarafından Aristo mantığına sıkı sıkıya bağlı kalınması ve kitabi bilgilerin esas alınması kural hâline getirilmiştir. Özel mülk edinmek ve maddi hırslar peşinde koşmak da günah sayılmıştır.

Bu uygulamaların Avrupa'da;

- I. deney ve gözlemin yapılması,
II. ekonomik hayatın durağanlaşması,
III. sosyal sınıf farklarının ortadan kalkması

sonuçlarından hangilerine neden olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III
E) I, II ve III

10. Kavimler Göçü sonrası Roma ve İngiltere'de Hun Türklerinin kullandığı yaylar kullanılmıştır. Aynı zamanda Roma askerleri daha önce atın arkasına bağladıkları arabalarla savaşırken Hunlardan öğrendikleri üzengi sayesinde atın üzerinde dengede kalarak savaşmayı da öğrenmişlerdir.

Bu bilgilerden hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Hunların Avrupa toplumlarını asimile ettiği
B) Roma ve Hunların dostane ilişkiler kurduğu
C) Hunların askerî teknolojide öncü olduğu
D) Hunların Roma için ücretli askerlik yaptığı
E) Türklerin ordu-millet anlayışını terk ettiği

11. Tarih öğretmeni öğrencisinin sorduğu bir soruya "...Macarlar geçmişlerini Hun Türklerine dayandırmıştır. Bizans kaynaklarında X. yüzyılda Macaristan toprakları Türkiye olarak ifade edilmiştir. Günümüzde Türkçede Macaristan olarak ifade edilen bu ülkenin adı İngilizcede "Hungary" olarak geçmektedir. Macaristan'da "Turan Şenlikleri" ve "Büyük Hun Türk Kurultayı" etkinlikleri de yapılmıştır." cevabını vermiştir.

Buna göre tarih öğretmeni bu cevabı aşağıdaki sorulardan hangisine karşılık olarak söylemiştir?

- A) Türklerin günümüz Avrupa kültürüne etkisi nedir?
B) Avrupa'ya göç eden Türklerin hepsi asimile olmuş mudur?
C) Türklerin Avrupa'da kurduğu devletler neden kısa sürede yıkılmıştır?
D) Türkçe Avrupa'da hangi ülkelerin dillerini etkilemiştir?
E) Hun Türkleri, Avrupa'da hangi milletlerin siyasi hâkimiyetine son vermiştir?

1121041

ÖĞRENCİ NO	YANITLAR
1	A B C D E
2	A B C D E
3	A B C D E
4	A B C D E
5	A B C D E
6	A B C D E
7	A B C D E
8	A B C D E
9	A B C D E
10	A B C D E
11	A B C D E
12	A B C D E
13	A B C D E
14	A B C D E
15	A B C D E
16	A B C D E
17	A B C D E
18	A B C D E
19	A B C D E
20	A B C D E

1. Germen yayılımının temel sebebi, hızlı nüfus artışıydı. Germen kavimlerinin yaşadığı bölge; ormanlar ve bataklıklarla kaplı, kasvetli, soğuk ve ekseriyetle yağışlıdır. Ayrıca burada zaman zaman su baskınları da meydana geliyordu. Dolayısıyla kavimlerin yaşadıkları bölgenin coğrafi ve iklimsel özellikleri, yaşamı zorlu kılıyordu. Öte yandan Germenler, savaşçı bir toplumdur. Tacitus, *De Origine et Situ Germanorum* adlı eserinde Germenlerin sükun içinde olmaktan hoşlanmadıklarını, bunun yerine savaşı tercih ettiklerini ve savaşmanın hayatlarında önemli bir yere sahip olduğunu belirtir. Diğer bir etken ise savaşlar, fetihler ve politik bölünmeler gibi durumlara vesile olan siyasi güç mücadelesiydi. Tüm bu demografik, coğrafi, iklimsel, sosyal ve siyasi faktörler yüzyıllar boyunca Germen kavimlerinin genişlemelerini ve göçlerini tetiklemiştir.

Bu parçaya göre aşağıdaki soruları cevaplayınız. (10 puan)

- a. Germen kavimlerinin yaşadığı coğrafyanın ortaya çıkardığı zorluklar nelerdir? Yazınız.
- b. Bu parçada söz edilen özelliklerinden hangilerinin Germenlerin göç ettikleri coğrafyada hâkimiyet kurmalarını kolaylaştırması beklenir? Yazınız.
- c. Nüfus artışı bir toplumun göç etmesini neden etkiler? Yorumlayınız.

2. Aşağıdaki Themis heykelindeki gözlerin kapalılığı, terazi ve kılıcın hukukta temsil ettiği ilkeleri yazınız. (5 puan)

a. Gözlerin kapalılığı:

b. Terazi:

c. Kılıç:

3. Türkistan'da yaşayan Türk topluluklarında hukukun sözlü olarak gelişmesi ve hapis cezalarının 10 günü geçmemesinde etkili olan temel sebep nedir? Yazınız. (5 puan)

4. Aşağıda Babillilerle ilgili bilgiler verilmiştir.

- Eğer bir adam, bir rahibeye veya adamın eşine suçlamada bulunur ve bunu ispat edemezse mahkeme huzuruna çıkartılarak başının yarısı tıraş edilecektir.
- Eğer bir adam, bir kadın alır fakat sözleşme yapmazsa o kadın adamın eşi (zavcesi) sayılmaz.
- Eğer bir adam, zorla alınıp götürülürse ve evinde yiyecek varsa karısı malını koruyacak, başka birinin evine girmeyecektir.
- Eğer bir adam, karısını boşamaya karar verirse o kadına çeyizini geri verecek ve aileye ait tarlanın, bahçenin, mal ve mülkün yarısını kadına verecek, kadın da evlatlarını büyütecektir.

Aşağıdaki soruları bu bilgilerden hareketle cevaplayınız. (10 puan)

a. Babil kanunlarında kadınlara tanınan haklar nelerdir? Yazınız.

b. Babil kanunlarında kadınların dezavantajlı olduğu durumlar nelerdir? Yazınız.

5. Temelleri Sümerler tarafından atılan ibadet, depo, okul ve bilim merkezi olarak kullanılan tapınağın adı nedir? Yazınız. (5 puan)

6. Mısır uygarlığının ölülerini mumyalarken uyguladıkları tekniklerle gelişimine katkı sağladığı bilimler hangileridir? Yazınız. (5 puan)

7. Eski Çağ medeniyetlerinin inanç, bilim ve sanatlarına ait aşağıdaki kavramları tanımlayınız. (10 puan)

a.	Kurgan:
b.	Tümülüs:
c.	Piramit:
d.	Sunak:
e.	Rölyef:
f.	Politeist:

8. Orhan, yaz tatilinde gezdiği tarihî mekânlarda eski çağlardan kalma binaları incelerken turist rehberinden bu binaların “Dor, İon ve Korint Düzeni” adı verilen bir üslupla yapıldığını öğrenmiştir.

Bu bilgiden hareketle Orhan’ın yaz tatilinde eserlerini incelediği medeniyet hangisidir? Yazınız. (5 puan)

9. Türkleri, Türkistan’dan göçe zorlayan aşağıdaki gerekçelerin siyasi, sosyal, coğrafi ve ekonomik alanlarının hangisinden kaynaklandığını karşısında belirtilen alana yazınız. (10 puan)

a.	Yeni yurtlar elde etme düşüncesi ile hareket edilmesi	
b.	Nüfusun artması ve nüfusun salgın hastalıklarla karşı karşıya kalması	
c.	Yaz kuraklıklarının zaman zaman şiddetli geçmesi	
d.	Otlak ve yaylakların kuraklık etkisiyle azalması	
e.	Türkistan’ın kısıtlı otlak alanının artan nüfusa ve hayvanlara yetmemesi	
f.	Türkistan’ın yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlı geçmesi	
g.	Yetersiz beslenme ve zor şartların neden olduğu hayvan hastalıkları	
h.	Türklerin bağımsızlığına düşkün bir toplum yapısına sahip olması	
ı.	Diğer boylarla yaşanan otlak mücadelesinin kaybedilmesi	
j.	Çin ve Moğol devletlerinin kurduğu baskılar	

10. Hun Türklerinin Balamir liderliğinde Avrupa’ya doğru hareketiyle başlayan Kavimler Göçü’nün ortaya çıkardığı sonuçlardan 5 tanesini yazınız. (5 puan)

11. Orta Çağ’da Avrupa’da etkili olan aşağıdaki kavramları tanımlayınız. (5 puan)

a. Feodalizm:

b. Skolastik düşünce:

12. Avrupa Hun Devleti’nin hangi hükümdarı “Tanrı’nın kılıcı”, “Savaş tanrısı Ares’in kılıcına sahip” ve “Babacan hükümdar” gibi ünvanlarla anılmıştır? Yazınız. (5 puan)